

Valors

Revista de reflexió i diàleg. Maig de 2015. Número 126.

Transhumanisme

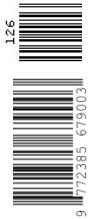

3,50 €

Ramon Maria Nogués, biòleg i sacerdot

**“Estem davant d'un
humanisme accelerat”**

**Enric Garriga: “Espanya encara no ha fet justícia
amb els deportats republicans als camps nazis”
“L'heroisme de la raó” per Gregorio Luri
“Lampedusa és la cicuta d'Europa” per F. Amat**

Plantejar debats de futur

Sovint la voluntat de parlar d'aquelles coses que ens preocupen en el dia a dia, ens fa decidir per escollir temàtiques o valors que hi estiguin estretament vinculats. En aquest sentit, la crisi econòmica i de tots nivells que vivim des de fa anys ha fet aterrar la majoria de les darreres portades de la revista que teniu a les mans a qüestions ben candents de l'actualitat. És bo que hagi estat així, perquè si ho hem fet no ha estat exactament per interpretar el que està passant sinó per intentar explicar quins són els corrents de fons humans i de pensament que fan que passin les coses que passen. És a dir, dins la voluntat de descriure amb un punt més de subtilitat, de profunditat, de matís, perquè tenim el món que tenim. En aquesta ocasió, però, com a publicació ens endinsem en una qüestió una mica més enllà: els límits de l'espècie humana a partir de l'aplicació de tecnologia en el cos humà. Parlem del transhumanisme. Concepte difícil, exigent. Ho fem amb la voluntat d'eleva una mica la mirada i plantejar debats profunds, transcendents, que ens interpel·len en clau de futur. Creiem que plantejar aquests debats, posar-los a l'esfera pública en la mesura de les nostres possibilitats, és un servei que podem fer a la comunitat de persones que ens llegeixen o ens consumeixen a través dels diferents formats en què distribuïm els continguts de Valors.

La nostra voluntat de plantejar aquests reptes de futur amb una certa profunditat quedaria truncada sense el debat públic que el proper 28 de maig, a les 7 de la tarda i a la Sala de la Fundació Iluro de Mataró (C/ Santa Teresa, 61), hem organitzat conjuntament amb Fragmenta Editorial i en el qual prendran part algunes de les persones que participen del monogràfic. El conduirà Núria Radó, doctora en Biologia i coordinadora de la secció *L'altra cara de la ciència* d'aquesta revista, la qual ha col·laborat també en el plantejament d'aquest monogràfic.

A treballar la temàtica del transhumanisme ens hi ajuden Ramon Maria Nogués, biòleg i sacerdot, que és qui protagonitza l'entrevista central del número. Dins el monogràfic també hi trobareu també una conversa amb Albert Cortina, el qual acaba de publicar, conjuntament amb Miquel Àngel Serra, el llibre, *¿Humanos o posthumanos? Singularidad tecnológica y mejoramiento humano* (Fragmenta Editorial), i un article de Gema Revuelta i Núria Saladié, responsables del projecte NERRI (Neuro-Enhancement: Responsible Research and Innovation) des de la Universitat Pompeu Fabra. ■

Sumari

PASSANT REVISTA

- 5 Ramon Radó
Rodrigo Rato, d'elogis a escridassades
- 6 Queralt Flotats/Maria Coll
Enric Garriga: "Espanya encara no ha fet justícia als deportats dels camps nazis"
- 8 Maria Coll
Perdó presidencial
- 8 Marta Roqueta
Sri Lanka
- 9 Gregorio Luri
L'heroisme de la raó
- 9 Maria Medina
Buida l'armari de roba: projecte 333
- 10 Francesc Amat
Lampedusa és la cicuta d'Europa
- 10 Xavier Manté
La Jihat també a casa?
- 11 Pol Bartrès
Viure la ciència
- 11 Manel Bosch
Idiomes de primera al futbol

MONOGRÀFIC

- 12 Editorial
Fins quan serem humans?
- 14 *Entrevista a Ramon Maria Nogués*
- 18 Gema Revuelta i Núria Saladié
Neuromillora: on són els límits ètics?
- 21 *Entrevista a Albert Cortina*

OPINIÓ

- 26 Mercè Corbella
Respostes a l'atur juvenil
- 28 Jordi Cussó i Cinto Amat
El cementiri del Mediterrani
- 30 Joan Safont
Armènia: El primer genocidi
- 30 Irene Alerm
Que no falti el pa
- 31 Soraya Hernández
La decisió de l'autoritat

PROPOSTES

- 33 La proposta del mes
Gràcies, mestres
- 38 El Conte: *Màgica melodia*
de Maria Rosa Salas

Transhumanisme

—*Editorial*

FINS QUAN SEREM HUMANS?

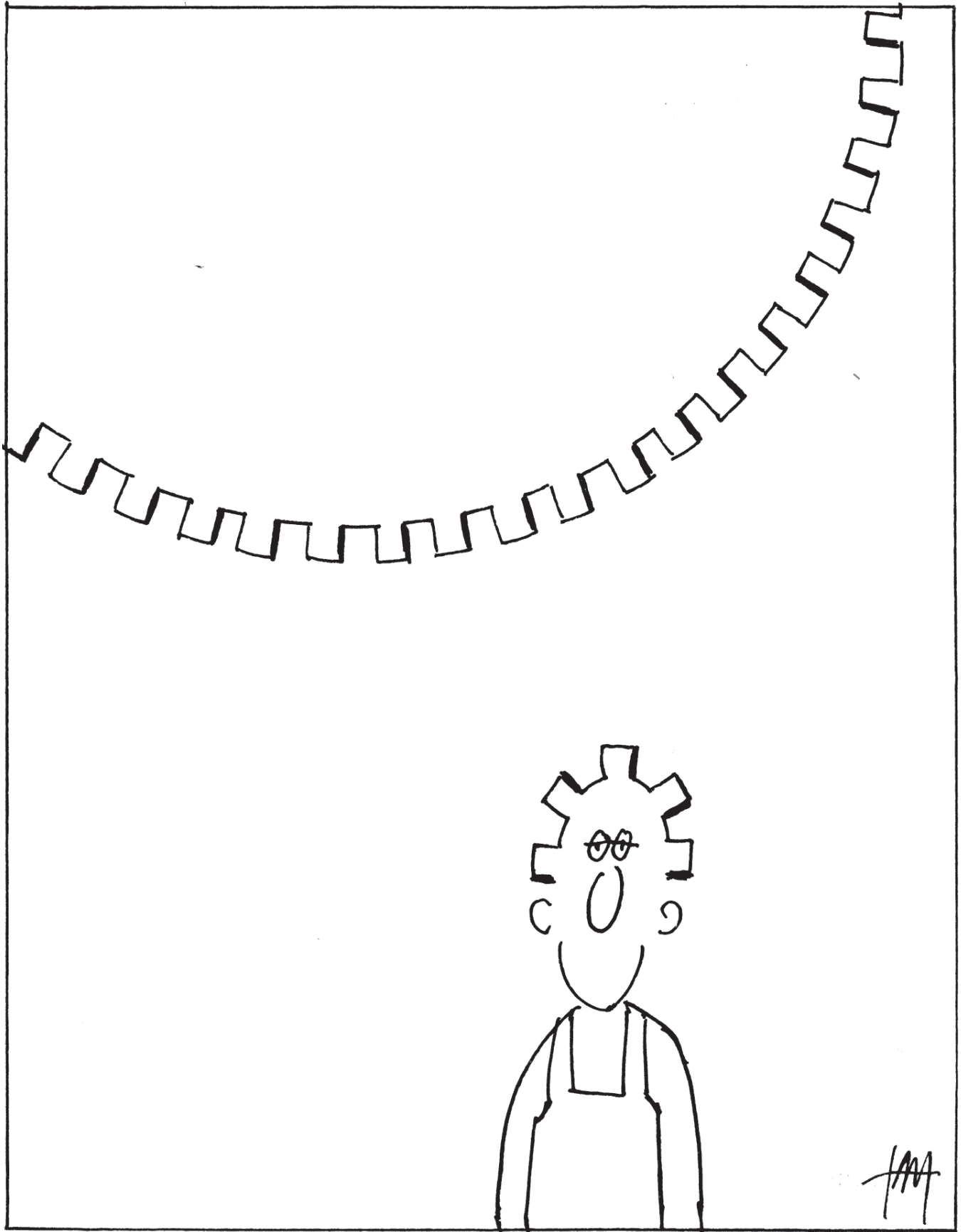
Francis Fukuyama va dir del transhumanisme que era “la idea més perillosa del món”, mentre que el director de la revista *Reason Magazin*, Ronald Bailey, el va descriure com “una idea fugaç, valenta, imaginativa i idealista de la humanitat”. És evident que el transhumanisme té grans defensors i però també detractors, perquè toca un tema que ens afecta a tots. El transhumanisme és un moviment intel·lectual i cultural que dóna suport a l'ús de la ciència i la tecnologia per millorar la ment, el físic, les habilitats i les aptituds amb la voluntat de millorar l'espècie humana. És a dir, no solament creu en l'aplicació de la ciència per usos terapèutics i de millora del benestar, sinó per a augmentar les capacitats de l'home. Els transhumanistes asseguren que, gràcies als avenços tecnològics i científics, la humanitat evolucionarà dels humans actuals als posthumans.

A la dècada dels vuitanta Televisió de Catalunya va popularitzar *La dona biònica*. En aquesta proposta televisiva a una tenista accidentada se li implantava un oïda ultra sensible, un braç artificial de força augmentada i unes cames biòniques. Aleshores allò ens semblava ciència-ficció. Avui, però, segons publica la revista *NewScientist*, el neurocirurgià Sergio Canavero de Turín, pretén fer el primer trasplantament de cap; només espera el permís del comitè ètic. Sense anar més lluny, amb les Google Glass, podem augmentar la nostra capacitat visual encara que no patim una discapacitat visual.

I davant aquesta realitat, se'ns obren molts interrogants: Si tenim en compte aquesta possibilitat de millora de l'home quins elements de la condició humana no estem disposats a renunciar? Si es genera una nova espècie. Podem ser tant diferents que al final no ens arribem a reconèixer? Què passarà amb valors com l'alteritat? Qui ha de marcar els límits ètics de l'aplicació d'aquestes noves tecnologies? Si busquem la millora de l'espècie què passa amb aquells que tenen alguna discapacitat? En aquest número hi ha més preguntes que respostes, però estem en un moment de canvi i creiem necessari posar-les sobre la taula.

És difícil contestar la pregunta –a quins elements de l'essència de l'home no estem disposats a renunciar?– si els intel·lectuals encara no es posen d'acord sobre la definició de condició humana, però des d'aquí recordem alguns postulats que no hauríem d'oblidar: la dignitat, la llibertat, la integritat física i moral i l'equitat. I, en segon lloc, una altra qüestió que també cal tenir en compte: aquest és un debat prou important perquè tota la societat hi pugui participar obertament. L'elecció dels límits de la ciència i la tecnologia ha de ser un procés democràtic, el futur de l'espècie ens afecta a tots. ■

‘Dibuixant sobre el tema’ - Toni Batllori

Transhumanisme

L'entrevista — Maria Coll

Ramon Maria Nogués, biòleg i sacerdot

Catedràtic emèrit de la Unitat d'Antropologia Biològica a la Facultat de Ciències de la Universitat Autònoma, és un dels pocs savis d'aquest país que combina ciència i espiritualitat. Ningú millor que ell pot respondre: algun dia, a causa de la tecnologia, deixarem de ser homes?

*“ESTEM DAVANT
D'UN HUMANISME
ACCELERAT”*

Ens trobem amb el biòleg i escolapi Ramon Maria Nogués a la seva casa de la part alta de Barcelona. El dia primaveral ens permet xerrar al pati, que queda protegit del brogit de la ciutat. La tecnologia té conseqüències i una d'elles és el soroll, però aquesta vegada no ens dificulta mantenir una agradable conversa. Al llarg de l'entrevista confessarà que no és un home pendent de la tècnica; de fet, encara que viatja amunt i avall, diu usar molt poc el telèfon mòbil. La seva afirmació és contundent i molts ens l'hauríem d'aplicar, potser: "Per sistema no trobo interessant això d'estar connectat en tot moment".

Segons vostè fins a quin punt hem de tenir en consideració o ens ha de fer reflexionar el moviment transhumanista?

El moviment transhumanista l'hem de tenir en consideració, perquè què és l'espècie humana encara no està escrit enlloc. I, per tant, és una realització que es va fent. El problema actual és que el progrés tècnic ha fet una evolució tan ràpida i intensa que tot ens fa pensar que estem en un punt singular de l'evolució.

Un punt singular?

Sí, perquè no estem vivint una evolució lenta com la que fan tots els essers vivents. Tant des del punt de vista demogràfic, com des del punt de vista de l'acceleració tecnològica i de tots els medis, s'ha produït una singularitat. I això ha fet que entre l'antic procés d'humanització i això que estem encarant ara hi hagi una fita singular que es pugui anomenar diferent. Ara bé, personalment, jo no li diria transhumanisme.

Per què no?

A mi no m'agrada l'expressió transhumanisme perquè amb aquesta paraula sembla que l'humanisme es vulgui deixar enrere. Estem vivint el mateix humanisme, però de forma accelerada. Ara bé, això no vol dir que no sigui important tenir present el transhumanisme.

I aquesta acceleració fins a quin punt ens hauria de preocupar a nivell ètic?

Em sembla que hi ha dos nivells de preocupació. Un primer, que no prenguem mal. Hi ha moltes coses en el progrés que es poden considerar potencialment tòxiques. Per exemple, ara estan augmenten les malalties

de tipus mieloide, de la sang, i probablement sigui a causa de derivats dels plàstics.

I el segon nivell de preocupació?

Els humans fa molt de temps que tenim uns ritmes de vida. Aleshores, podria ser que l'acceleració actual dels ritmes de vida podria afectar la forma d'enfocar la vida. Per tant, aquí estariem davant d'un fenomen tècnic, sinó més psicològic i espiritual, des d'un punt de vista molt ampli. Aquest canvi també seria bo preveure'l perquè podria provocar aspectes perjudicials per l'home i desajustaments a nivell de l'experiència general del fet de ser humà.

Per exemple?

La rapidesa, la manca de silenci, la manca de reflexió... qüestions d'aquest tipus.

En aquesta línia que vostè apunta, l'home podria evolucionar vers un ser cada vegada menys espiritual?

No necessàriament. Sí, però, que la tecnologia ens podria fer una espècie més... esverada. I si estem més esverats automàticament tenim menys serenor. Per tant, des d'aquest punt de vista, indirectament, sí que es veu afectada l'espiritualitat, però no perquè el nou home pugui tenir un caràcter més malèfic.

Això ja s'estaria produint avui...

Sí. Els nens, per exemple, avui sempre estan comunicats i quan els desconnectes s'esveren, els agafa una mena de sensació de buit que no saben gestionar. I això no és bo perquè per als humans, la sensació de buit és una part important de la plenitud. Un humà sol és un humà molt sencer i, de fet, periòdicament ens convé quedar-nos sols per trobar a nosaltres mateixos. Aquestes necessitats no crec que la tècnica ens les modifiqui, però sí que ens podria reduir els espais d'interiorització personal.

Podríem considerar el transhumanisme com una espècie de "religió moderna", tenint en compte la fe que alguns tenen amb la tecnologia?

Tots aquests moviment tenen un risc: automitificar-se. I ara el transhumanisme s'està posant de moda. Ara bé, no podem perdre de vista, que l'evolució té uns ritmes bastant marcats. L'evolució es pot accelerar o frenar una mica, però avui no s'esperen

canvis espectaculars. I l'estructura fonamental del vivent humà és molt complexa i no fàcil de modificar. De fet, segons quines intervencions tècniques, és més fàcil que l'esbotzin que no pas que el millorin, perquè hi ha uns patrons d'evolució extraordinàriament complexos que per modificar-los de forma positiva caldria actuar sobre el conjunt d'aquest patró biològic. Però això és molt difícil. I, per tant, no es pot parlar d'una espècie nova diferent a l'actual.

Alguns creuen que sí, que, a causa de la tecnologia, pot sorgir una nova espècie. És, per tant, una exageració?

Sí, sens dubte. També es parla d'una nova consciència universal que superaria les consciències particulars. Això, però, no té gaire sentit. Certament tenim formes de participació en la cultura que van canviant

"La tecnologia ens podria fer una espècie més esverada, amb menys serenor"

"Per modificar d'una manera important la vida mental, abans s'hauria de modificar la vida cerebral"

i els sistemes de comunicació actuals també són una nova forma de comunicació, però, per mi, dir que això genera una nova consciència mundial no és realista.

Per què no?

La consciència humana sempre és fruit del nostre cervell encara que s'ordini a partir d'un món extern, allò que en diem "el jo extens", per tant, encara que evolucionem sempre seguim reaccionant a partir de mecanismes arcaics i a través dels impulsos bàsics, dels afegits emocionals —que són molt importants— i de la raó. Personalment, no crec que els mecanismes externs i ortopèdics, com és la tecnologia, puguin substituir els mecanismes naturals.

Quins elements de la condició humana la tecnologia mai hauria o podria canviar?

Algunes d'aquestes condicions són estrictament

Transhumanisme

tament biològiques. Per exemple, la vida animal depèn de la vegetal. I aquí, ara per ara, no hi ha ni alternativa ni hipòtesis alternativa. La funció clorofíl·lica de les plantes és l'única que permet convertir el mineral en material orgànica i tots els animals vivim en primera o en segona instància de les plantes. I altres coses, en canvi, que són més aviat constrenyiments més aviat psicològics. Per modificar d'una manera important la vida mental, abans s'hauria de modificar la vida cerebral. I això, ara per ara, la tècnica no ho fa. S'han aconseguit algunes coses, com l'aplicació d'enginyers tecnològics per substituir extremitats tallades a partir d'estímul elèctrics del sistema nerviós, però això no es pot considerar un canvi de l'estructura bàsica del cervell. Per exemple, en el cas de la genètica, existeixen teràpies gèniques per combatre certes malalties, però aquestes no produeixen canvis en l'estructura general de l'individu.

M'està dient que, a través dels mitjans de comunicació, estem creant alarmisme?
Em sembla bé un toc d'alerta, però no

perquè haguem d'impedir l'aparició d'una nova espècie sinó perquè si no vigilem, com deia, podem prendre mal. I encara que no siguin perills essencials, hauríem de poder evitar-los. Hauria de ser, però, el mateix nivell d'alerta que tenim respecte l'ecologia. No podem fer malbé la figura humana, però tampoc la casa. La ciència no és "l'amenaça". El professor Ramon Margalef deia no "siguem tan imbècils de fer malbé la casa i el qui l'habita!".

Fukuyama deia que el transhumanisme era "la idea més perillosa del món".

Si realment es pretengués un transhumanisme real sí que ho seria, però nego la major, perquè personalment penso que no ve un transhumanisme, sinó un mateix humanisme que està davant d'un repte d'acceleracions desproporcionades.

Si el debat és el sorgiment o no d'una nova espècie, tècnicament quan donaríem una espècie per acabada? Només quan es transforma físicament?

Depèn. Hi ha espècies que moren perquè entren en una dinàmica evolutiva pròpia

equivocada. Per exemple, hi ha una espècie d'ostres que es va extingir perquè la valva de sota va créixer més que la sobre i al final no es va poder obrir. Però també hi pot haver un canvi ambiental que imposi la desaparició de l'espècie, aquest seria el cas dels dinosaures. Per tant, hi ha raons pròpies de l'espècie i causes intrínseques a l'espècie.

...en el cas de l'espècie humana, però, un canvi en la ment, sense una alteració biològica, ja es podria considerar una nova espècie?

En el cas de l'home, a diferència de totes les altres espècies, no podem excloure que

"L'espècie humana és la única que es pot fer desaparèixer a ella mateixa mitjançant la tècnica"

"El progrés sempre requereix d'assistència intel·lectual. La ciència no pot intentar-ho tot"

"Tothom critica Hitler, però nosaltres també tenim formes eugenèsiques"

Actualment neixen molts pocs nens amb Síndrome de Down, perquè la tècnica ja permet detectar malalties en el fetus abans del naixement. La definició, però, de què és o no és una malaltia pot ser molt subjectiva. Fins a quin punt el millorament de l'espècie no l'estem fent ja a través de decisions com l'avortament?

El tema de l'eugenesia, que vol dir la millora de l'espècie, és molt delicat. Tothom critica Hitler perquè va aplicar una eugenesia brutal, però nosaltres també tenim formes eugenèsiques, encara que més fines. I ara suposadament no es fan contra la voluntat; encara que en el cas de l'avortament no sabem la voluntat de la víctima. Aquest tema planteja moltes complicacions de tipus tècnic i de tipus ètic, evidentment. Qui té dret a dir qui té opció a la vida? Hi ha casos

que el coneixement mèdic ens pot permetre preveure que aquella persona serà un desastre absolut. Per exemple, podem descobrir que a la setmana 25 el fetus és encefàlic. En aquest ni estaríem parlant de persona humana. Ara bé, i quan es descobrim que el nen naixerà amb limitacions brutals? Què fem? Això és molt complicat.

Per tant, amb aquestes decisions també fem selecció de l'espècie.

Un avortament és una interrupció traumàtica d'un procés natural. Per tant, si el coneixement ens dona l'oportunitat d'augmentar aquest tipus de processos aquí tenim un clar interrogant ètic. I, en aquest sentit, el progrés cada vegada ens posa davant de situacions més que complicades. ■

la seva desaparició com a espècie arribés per una actuació tècnica molt espectacular. Per exemple, sempre es diu que si explotessin tots els caps nuclears que hi ha a la terra, el planeta desapareixeria; l'espècie humana és l'única que es pot fer desaparèixer a sí mateixa mitjançant la tècnica.

Per tant, el progrés s'ha de limitar?

El progrés humà sempre requereix d'assistència intel·lectual. A la ciència no se li pot deixar intentar-ho tot. En investigació potser sí, en aplicació tecnològica no. Perquè hi ha aplicacions que poden clarament ser perjudicials.

Fins a quin punt realment la tecnologia ens millora la qualitat de vida?

Les aplicacions de la tecnologia mèdica evidentment han tingut un èxit espectacular pel que fa a la prolongació de l'esperança de vida, en un segle aquesta s'ha doblat. Ara bé, tinc la impressió que estem tocant sostre. L'esperança de vida avui s'ha allargat perquè molts més arriben a grans, però no perquè s'hagi prolongat

Ramon Maria Nogués durant l'entrevista feta al pati de casa seva a Barcelona.

Entre la ciència i la religió

Ramon M. Nogués (Barcelona, 1937) és catedràtic emèrit de la Unitat d'Antropologia Biològica a la Facultat de Ciències i a la de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona. Ha fet estudis de Pedagogia, Filosofia i Teologia a Navarra i Salamanca, i és doctor en Biologia per la Universitat de Barcelona. Treballa en genètica de poblacions, especialment en poblacions humanes aïllades. Ha estudiat temes de neurobiologia evolutiva i ha col·laborat en equips interdisciplinaris de neuropsiquiatria amb la Fundació Vidal i Barraquer. En aquest context ha analitzat qüestions relatives a la neurobiologia de la religiositat. Ha intervingut en estudis de bioètica i en comissions oficials sobre aquesta disciplina. És escolapi des del 1955 i prevere des del 1961. Ha publicat *Déus, creences i neurones. Un acostament científic a la religió* (2007), *Sobre la vida i la mort. Possibilitats i límits de la intervenció humana* (2008, en col·laboració) i *Cervell i transcendència* (2011).

la vida de les persones. Abans les persones que vivien més arribaven als 110 anys i ara també, el que passa és que ara són molts més als que arriben a aquesta fita. La duració absoluta de la vida l'hem allargat molt poc.

Biològicament tenim un límit.

Sí. No hi ha cap signe per dir que un dia viurem dos-cents anys. No tenim manera per dividir més les cèl·lules. Podem fer que més persones arribin a aquesta edat, però res més. De fet, avui, el progrés, en certa manera, en fa molts febles perquè depenem completament d'ell. Sense les instal·lacions d'un hospital no sabem fer res. Sense certes coses, com l'electricitat, pràcticament no sabem sobreviure.

En el debat sobre el paper que ha de jugar la tecnologia i la ciència en l'evolució de l'home qui hi ha de participar: la societat, els experts, ambdós?

Per no dir despropòsits hi ha d'haver

“Avui, el progrés, en certa manera, ens fa molts febles perquè depenem completament d'ell”

“La duració absoluta de la vida l'hem allargat molt poc. No hi ha cap signe per dir que viurem dos-cents anys”

experts. Per saber si una estructura biològica és modificable han de parlar els tècnics. I si parlem de la modificació d'una espècie és evident que els biòlegs alguna cosa hi hem de dir! Després, però, definir els valors que cal respectar o no ho hem de fer entre tots: ciutadans, filòsofs, gent de sentit comú... perquè la noció de valor no es pot definir d'una forma matemàtica. I partir de les aportacions de persones de diferents àrees s'hauria d'establir un consens “bastant” democràtic.

Aquest debat entre tecnologia i evolució de l'espècie ha estat un tema massa silenciats fins ara?

Sí, però és que les generacions actuals han estat les primeres en ser beneficiades o perjudicades per un impacte clar de la tecnologia. Jo, fa setanta anys, encara havia agafat un cotxe de cavalls a l'Estació del Nord de Barcelona. Això vol dir que la velocitat de translació de la gent a la ciutat des de l'època dels romans fins al segle XX pràcticament no va canviar. La meua generació és la primera que tecnològicament ha sofert un impacte brutal. La vostra, en canvi, ja ha nascut dins la tecnologia. Per tant, com que cada cosa que feu està supeditada a la tecnologia, sou vosaltres els que necessiteu fer aquesta reflexió, en canvi, la gent de la meua edat no la necessita. Jo, per exemple, no faig servir gaire el mòbil. Em molesta haver d'estar connectat sempre i no ho trobo interessant. Considero la privacitat un tresor. ■

Transhumanisme

Entrevista

Albert Cortina, advocat i urbanista

Acaba de publicar, conjuntament amb Miquel Àngel Serra, el llibre, *¿Humanos o posthumanos?. Singularidad tecnológica y mejoramiento humano* (Fragmenta Editorial).

“PREGUNTAR-SE QUÈ ÉS HUMÀ ARA ÉS PERTINENT”

Albert Cortina, coautor del llibre '¿Humanos o posthumanos?' (Fragmenta Editorial).

El setembre del 2013 Albert Cortina i Miquel Àngel Serra van publicar a *La Vanguardia* dos articles sobre la singularitat tecnològica i el millorament humà. Aquests textos van generar un ampli debat en el rotatiu digital i ha acabat convertint-se en un llibre: *¿Humanos o posthumanos?. Singularidad tecnológica y mejoramiento humano* (Fragmenta Editorial). Un debat que pot semblar ciència ficció, però que no ho és. El 24 d'abril, diversos rotatius informaven que científics de la Universitat Sun Yat-sen de Guangzhou de la Xina han modificat per primera vegada els gens d'embrions humans amb la voluntat de corregir el gen de la beta-talasèmia, una malaltia hereditària. Experiments genètics com aquests han fet que dos premis Nobel com David Baltimore i Paul Berg hagin decidit publicar un article que es titula *Fem una pausa abans d'alterar la humanitat*. Els detractors d'experiments d'aquest tipus reconeixen que alliberar la humanitat de greus malalties hereditàries seria beneficiós, però avui en dia encara es desconeixen les conseqüències que podria tenir a les generacions futures la introducció d'aquests canvis a les cèl·lules germinals.

A què fem referència quan parlem de transhumanisme?

A un moviment filosòfic, científic i ideològic que afirma que hi ha un deure moral al "millorament humà" mitjançant la transformació tecnològica del nostre propi cos i de la nostra pròpia ment per tal d'augmentar artificialment les nostres capacitats físiques i cognitives. Els seus impulsors asseguren que per tal d'adaptar-nos a la "singularitat tecnològica" que tenim ja molt a prop, la interacció i la incorporació al nostre cos i a la nostra ment de les tecnologies convergents, com per exemple la biotecnologia, la nanotecnologia, la intel·ligència artificial, o la robòtica, serà no només necessària, sinó que també serà moralment acceptable. Per això, en el llibre ens preguntem si tot allò que científicament i tecnològicament serà possible en el futur, a nosaltres, com a éssers humans, realment ens convé.

Quan parlem d'éssers posthumans, és a dir, d'éssers que han superat a l'espècie humana actual mitjançant la tecnologia,

estem parlant de ciència-ficció?

Quan al setembre del 2013 vàrem iniciar el debat 3.0 a la plataforma digital de *La Vanguardia*, i que va resultar ser finalment una experiència innovadora de gestió del coneixement, a molts dels participants en el debat aquests temes els semblaven de ciència-ficció, efectivament. En canvi, avui podem constatar que molt sovint apareixen publicades notícies als diaris i a les revistes de divulgació general referents a aquestes tecnologies emergents. És evident que el futur ens truca a la porta i se'ns està fent ja present.

La societat està disposada a acceptar un home millorat tecnològicament o hi ha uns elements mínims de la condició humana als quals no estem disposats a renunciar?

Aquest és el debat! Estem disposats a millorar-nos artificialment o sintèticament? Doncs, jo diria que depèn. En aquest sentit, encara tenim una cultura del millorament o del perfeccionament de la persona fonamentada en la tradició humanista i basada en la cultura de l'esforç. La cultura del millorament, ja sigui físic o intel·lectual, està arrelada en l'ésser humà des de l'inici dels temps. El dilema és que ara la tecnologia ens està temptant vers una altre tipus de "millora" més exponencial, més artificial i sintètica. I, per tant, en aquests moments ens haurem de preguntar en cada cas concret si estarem disposats o no a fer-ho. Si el fill del veí d'aquí un temps, genèticament pot tenir unes característiques o unes capacitats físiques o cognitives augmentades perquè la tecnologia en aquell moment ho permet, jo també les voldré pel meu fill? La cultura, el cinema i els mitjans ens estan arrossegant, a poc a poc, cap a l'acceptació "voluntària" d'una sèrie de millores tecnològiques al nostre cos i ment, i moltes vegades no en som conscients. I el que és pitjor, ens veurem obligats a fer-ho en un futur proper? El que avui ens sembla impossible d'acceptar ho acceptarem d'aquí poc temps?

Personalment, quins creu que serien aquells elements de la condició humana als quals no hauríem mai de renunciar?

El llibre interpel·la als lectors, dones i homes del segle XXI a que es replante-

gin les eternes preguntes que han acompanyat a la humanitat des dels seus inicis. Sobretot, respecte la pregunta: quines són les condicions de l'ésser humà que el fan realment humà? I és que, fins ara aquesta pregunta se l'ha fet generació darrera generació sense pensar en un possible canvi d'espècie humana. Però ara tenim un nou repte: i si la biotecnologia, la genètica, la intel·ligència artificial i la vida sintètica fan aparèixer una altra espècie que no sigui humana? Per tant, ara és quan la pregunta què és ser humà resulta més pertinent. Per altra banda, que vol dir vida conscient?

Però hi hauria algun element essencial de l'ésser humà, de la seva essència, que no hauríem mai d'arriscar a canviar?

Al meu entendre la consciència. Aquest element essencial de l'ésser humà caldria anar-lo desplegant cada cop més amb i en l'esperit. Molts dels autors del llibre provenen del món de l'espiritualitat i tenen una visió transcendent de l'ésser humà. Alguns d'ells afirmen que el

"No volem que aquests temes quedin reduïts a un grup de savis, com si fóssim en una noocràcia"

"La tecnologia mai és neutra, sempre depèn dels principis i valors ètics de la societat i de les persones"

"xassís" de la persona, el seu cos, es pot reparar i millorar sense problemes, si per exemple, ha sofert un accident, o té una malaltia, perquè això no transforma l'essència de la persona. En canvi, els transhumanistes, parlen d'un "millorament humà" sense necessitat d'haver sofert un dany o malaltia. Per tant, no aposten només per la tecnologia aplicada a la medicina reparativa o terapèutica, sinó que aposten per la millora i l'augment de les capacitats físiques i cognitives de l'home sa. I alguns transhumanistes van més enllà, i donen suport a les investigacions que permetrien en el futur traspassar la consciència a un androide o a un avatar. Mireu, sinó que és el Programa

2045. Per alguns això pot semblar ciència ficció, però, de fet, hi ha centres de recerca d'excel·lència i amb molts recursos que ja ho estan intentant.

Per tant, davant aquest dilema, hauríem de renunciar a la tecnologia si aquesta va més accelerada que la pròpia ètica de l'home?

No, en absolut. El progrés científic-tecnològic ha acompanyat en els darrers segles a la nostra civilització i l'ha fet com avui és, amb aspectes positius i d'altres de negatius. La tecnologia mai és neutra, sempre depèn dels principis i valors ètics de la societat i de les persones que la utilitzen. La tecnologia, si s'aplica en un conflicte bèl·lic, serà destructiva. Però, per altra banda, el progrés científic ha fet avançar l'ésser l'humà en la millora de la salut, en el coneixement i en l'evolució bio-cultural que ens ha fet com ara som.

I, aleshores, el sentit crític és suficient per a marcar els límits de la tecnologia?

Igual que amb la consciència, encara no sabem si la intel·ligència artificial desenvoluparà un element tant pròpiament humà com és el sentit crític, o inclús, si els posthumans tindran sentit de l'humor. Per tant, en el moment present, som els humans els que tenim el deure moral d'aplicar aquest sentit crític, els principis de precaució i de prudència, l'observació i seguiment de les lleis de la natura i del cosmos, la determinació dels condicionants ètics i morals, i la influència i inspiració de l'Esperit, per saber on posem els límits als avanços tecnològics que puguin comportar efectes no desitjats ni desitjables per a la vida en el nostre planeta i per a la nostra espècie humana.

I qui ha de determinar aquests límits: els pensadors, la societat...?

En alguns casos, els investigadors i pensadors treballen ja plegats amb comitès de bioètica o tecnètica i intenten estructurar codis de regulació sobre determinats avenços científics i tecnològics emergents. Però això és suficient? No. El ciutadà, en una societat democràtica, hauria d'aportar la seva visió sobre aquests temes. Un dels objectius principals del llibre és precisament obrir aquest debat a la societat. No volem que aquests temes quedin

Transhumanisme

només reduïts a l'àmbit d'un grup d'experts o de savis, com si fóssim en una noocràcia. Ens sembla que la societat té molt a dir en l'adopció dels consensos sobre els límits i les conseqüències de la singularitat tecnològica i el millorament humà. Si en aquesta generació no trobem aquests consensos sobre els límits i els principis ètics, pot ser que els efectes no desitjats ni desitjables de la tecnologia s'interposin negativament en la nostre evolució com a éssers.

Si no trobem aquests límits pot passar que els homes no es reconeguin els uns als altres i, per exemple, s'alterin alguns valors com l'alteritat?

Sí, i que es disparin les desigualtats com a conseqüència de la "millora humana" aplicada només a les elits de països molt desenvolupats i que aquesta circumstància faci perillar inclús les nostres democràcies i el nostre model de civilització.

La diversitat tecnològicament del món és molt àmplia.

Crec que actualment en el nostre planeta ja convivim humans que tecnològicament encara es mantenen pràcticament verges (per exemple comunitats indígenes a l'Amazones) amb persones de les ciutats més desenvolupades que poden passejar-se

pel carrer amb ulleres de realitat augmentada i així millorar les seves capacitats respecte a la resta de ciutadans. Crec que en el nostre món globalitzat ja comencem a conviure humans, transhumans i posthumans entesos aquests com una forma incipient d'intel·ligència artificial.

Per tant, la intel·ligència artificial serà el colofó final...

La gran qüestió és saber quan aquesta intel·ligència artificial podrà prendre decisions per ella mateixa. A principis d'aquest any, precisament, Stephen Hawking i d'altres científics i experts en intel·ligència arti-

"Amb la millora de les capacitats de l'elit, augmentaran perillosament les desigualtats al planeta?"

"Si treballem d'acord amb els valors de l'humanisme avançat, no hem de tenir por"

cial van advertint a la humanitat dels possibles perills d'aquesta forma de "vida intel·ligent" si perdem el control de les decisions.

Creu que és una exageració parlar de la destrucció de l'espècie humana a partir de la tecnificació?

No ho sabem. Estem en un món ple d'incerteses i intentem gestionar-les de la millor manera en l'anomenada societat del risc. En qualsevol moment podem provocar una guerra nuclear i tot el món anar enlaire. Per altra banda, estem en plena crisi ambiental que provoca, entre altres efectes, l'anomenat canvi climàtic que nosaltres mateixos estem generant amb les nostres activitats i formes de vida. I ara se'ns afegeix un risc més: l'acceleració exponencial de l'evolució de l'espècie humana de forma artificial o sintètica podria dur-la al col·lapse. Actualment hi han persones que consideren el transhumanisme com un moviment engrescador i positiu, mentre que a altres, aquesta ideologia els hi genera molts dubtes i prevencions. A mi personalment, les premisses transhumanistes em plante-

gen moltes preguntes. Per exemple, la Terra té capacitat suficient per soportar a tanta població si els humans viuen més temps i alguns assoleixen l'anomenada "immortalitat cibernètica"? Amb la millora de les capacitats de l'elit, augmentaran perillosament les desigualtats al planeta? Sabran les noves *smarts cities* globals construir una nova governança justa i democràtica que garanteixi una bona convivència entre humans, transhumans i posthumans?

Està plantejant un escenari bastant complex. Ens hauria de fer por el transhumanisme?

Cada generació s'ha d'enfrontar a les seves pors d'autodestrucció o a l'esperança de seguir evolucionant. La nostra aposta és precisament que, un cop conscients dels perills, cal reforçar un humanisme avançat, de base ètica i obert a la Trascendència. Creiem que aquesta és la millor manera per afrontar aquests possibles perills.

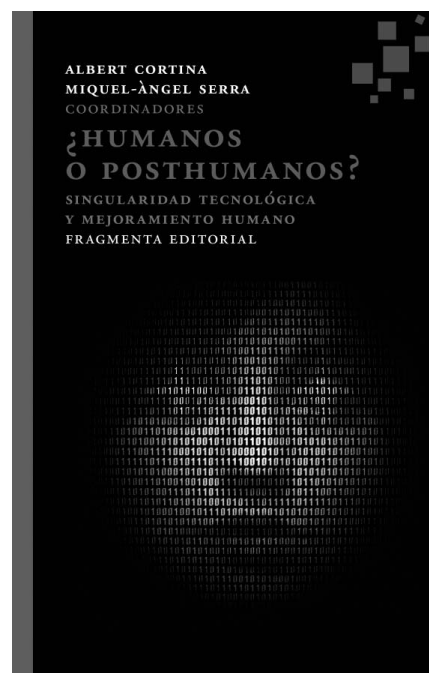
El polític Fukuyama diu que el transhumanisme és "la idea més perillosa del món".

Si treballem d'acord amb aquests valors de l'humanisme avançat, de l'espiritualitat i del bé comú, no hem de tenir por.

Els beneficis de la venda del llibre són per l'entitat Som Fundació Catalunya que treballa amb persones amb discapacitat. Per què aquesta decisió?

Volíem que el lector quan comprés el llibre contribuís al món de la discapacitat intel·lectual. Si el transhumanisme ens parla de la millora exponencial de les capacitats, la pregunta és què fem amb totes les discapacitats que tenim? Perquè les tenim tots. Uns amb un grau molt grau, com són les persones tutelades per Som Fundació, i altres amb un grau inferior. Si jo surto al carrer i em trenco una cama també seré un discapacitat. La visió ètica de pensar amb aquests nous reptes de millora de la Humanitat però sense deixar de pensar amb tota aquesta gent que va més lenta és la metàfora d'aquesta contribució. ■

QUERALT FLOTATS / MARIA COLL

Portada del llibre.

Conversa original a la ràdio a:
<http://www.valors.org/>

Actes amb valors

28 de maig - Debat al voltant del present número: 'La tecnologia ens farà una nova espècie?'

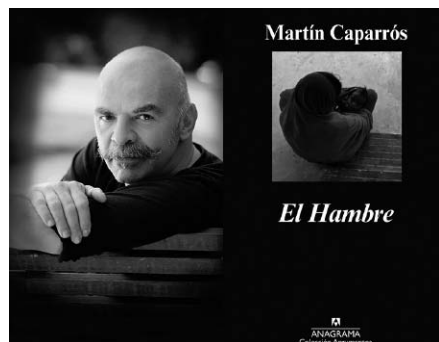

La **tecnologia** ens farà una **nova espècie**? Aquesta és la pregunta inicial del debat que ha organitzat conjuntament l'editorial **Fragmenta** i la revista **Valors** sobre els límits de la tecnologia i la ciència i els seus afectes en l'evolució de l'home. Un acte que també servirà per presentar a Mataró el llibre *¿Humanos o posthumanos?* coordinat per Albert Cortina i Miquel-Àngel Serra i el número de *Valors* d'aquest mes, el monogràfic del qual se centra en el transhumanisme.

A part dels autors del llibre també seran ponents d'aquest acte altres mataronins que hi han participat aportant la seva opinió. Aquest debat tindrà lloc el proper dijous **28 de maig**, a les **7 de la tarda**, a la **Sala de la Fundació Iluro** (C/ Santa Teresa, 61. Mataró). ■

Actes amb valors

9 de juny - Martín Caparrós presenta a Mataró el llibre d'investigació 'El Hambre'

Martín Caparrós va descobrir que en tots els seus reportatges hi havia un nexe comú: la gana. I per això va decidir viatjar per la Índia, Bangladesh, Níger, Kènia, Sudán, Madagascar, Argentina, Estats Units i Espanya amb la voluntat d'entrevistar homes i dones que formessin part dels dos milions de ciutadans del món que passen gana. I, finalment, després de sis anys,

ha publicat *El hambre* (Ed. Anagrama), una àmplia, crítica i personal crònica d'un viatge per la fam del món. Convidat pel Grup Tercer Món-Mataró, Justícia i Pau i la revista *Valors* aquest escriptor argentí presentarà la seva obra a l'espai F del **Foment Mataroní**, el proper **9 de juny**, a les **7 de la tarda**. El presentarà l'escriptor també mataroní Jordi Carrión. ■

En el proper número: La transparència

El Parlament de Catalunya ha aprovat recentment la Llei de Transparència. Aquest és un valor que actualment s'exigeix a diversos àmbits: a la política, a l'economia, a les empreses, a la sanitat, etc. Però, també genera moltes preguntes: cal ser transparents en tot? A totes les institucions se'ls ha de demanar el mateix grau de transparència? Quina és la frontera entre la transparència i el dret a la intimitat o la privacitat? La transparència limita la llibertat? Realment hem assumit la transparència com un valor o només es tracta d'una etiqueta de qualitat que ara està en voga? Analitzarem el valor de la transparència amb el Síndic de Greuges de Catalunya, Rafael Ribó, i altres experts en la matèria. ■

Valors

Revista especialitzada en la reflexió entorn els valors humans i l'actualitat vista des d'aquest prisma publicada per l'Associació Cultural Valors, entitat sense ànim de lucre. Premi Civisme 2014 en la categoria de Mitjans de Comunicació Escrits atorgat pel Departament de Benestar Social i Família.

EDITA Associació Cultural Valors

DIRECCIÓ Maria Coll i Joan Salicrú

CONSELL ASSESSOR Francesc Amat, Àngel Castiñeira, Jordi Cussó, Àlicia García-Ruiz, Begoña Roman, Joan Safont i Francesc Torralba

CONSELL EDITORIAL Antoni Codina, Albert Dresaire, Dolors Fernández, Xavier Manté, Eulàlia Puigderrajols i Marc de San Pedro

COL·LABORADORS Irene Alerm, Cinto Amat, Quim Amargant, Pol Bartrés, Joan Basagaña, Ramon Bassas, Albert Botta, Albert Calls, David Casals, Miguel Guillén, Soraya Hernández, Gregorio Luri, Xavier Manté, Maria Medina, Lu Montobbio, Albert Pera, Eulàlia Puigderrajols, Ramon Salicrú, Ramon Radó, Marta Roqueta, Joaquim Trenchs, Judith Vives i Isabel Yglesias

DIBUIXOS Misael Alerm, Toni Batllori, Núria Calsapeu, Javier Bustamante, Raúl Campuzano, Javier García, Blanca Gimeno, Sergi Meya, Gisèle Mollfulleda i Marc Torrecillas

EDICIÓ I CORRECCIÓ Pol Romano

FOTOGRAFIA Sergio Ruiz

IMPRESSIÓ Serafí Indústria Gràfica S.A

GERÈNCIA Maria Coll

COMPTABILITAT Engràcia Carlos

PUBLICITAT Carme Itxart

DISTRIBUCIÓ SGEL/Raul García

XARXES SOCIALS Toni Rodon

DIPÒSIT LEGAL B-6206-2004

ISSN 2385-6807

ADREÇA

Portal de Valldeix, 17-2n
08301 Mataró

AMB EL SUPORT DE

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

Els vostres comentaris seran benvinguts a redaccio@valors.org. Ens trobareu també a Facebook i Twitter.

El preu de la subscripció és de 35 euros anuals (onze números). Us podreu subscriure a través de la pàgina web de la revista (www.valors.org) o enviant un correu a subscripcions@valors.org amb les vostres dades de contacte.